

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нің Дээди
Соединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 213 (1411)

1980 чылдың сентябрь 12, пятница

1925 чылда
түзүлгөнгө

Өртүз 2 ая.

СЭКП ТК-ГА ЧӨВҮЛӨЛ ХУРАЛ

Эвилдешкен республика-
ларның компартияларының
Төп Комитеттеринин, партия-
нын край болгаш область ко-
митеттеринин партия-орга-
низастыг ажил кидтеринин
эргелекчилеринин чөвү-
лөд хуралы сентябрь 10-да
СЭКП Төп Комитетинде бол-
ган. СЭКП-нин XXVI съезди-
нинге белеткед-биле база
СЭКП ТК-нын ийи (1980
чыл) пленумунун шийирле-
ринге болгаш СЭКП ТК-нын
Чингине секретары эш. Л. И.
Брежневтин, айтмышкына-
рында дүүштүр партияга
отчет-сонгудалыг кампанияны
эртирери-биле холбаштыр
партия организацияларының
ажылынын айтырларын
аңаа көргөн.

СЭКП ТК-нын секретары
И. В. Капитонов чөвүлөт ху-
ралага илетек кылган. Оон
сонда санал-ооналар сол-
чушкуну болган.

СЭКП-нин XXVI съездинин
чийдириг аргалында ТК-нын
ийи пленумунун чөвүлөт ал-
ган шийиринин, пленумга эш.
Л. И. Брежневтин илеткенин.
Алма-Атага оон чугаанын ком-
мунистер, бүгү ажылы чон-
нар аажок улуг сорук ки-
ришкени-биле уткаанын чөвү-
лөт хуралга демгелгелен. Ол
бүгү чүдүлөр массаларын

инициативаны болгаш чогаа-
дылганын хөгжүдериңе чаз
күчүдүг илгип берген, пар-
тия организацияларының,
күш-ажылы коллективтеринин
ажылыга мобилизацияны угу-
салдарын чедирин турар. Съез-
диге алдар кылдыр, социалист-
тик чарын чуртта калмак не-
гезден. Партиянын болгаш
чонуну бузулоос чалгыс эви,
партиянын иштики болгаш
дашкы политиказын, СЭКП
Төп Комитетинин, Ленинни өв-
дур уугу херектин шыныч
уламчылакчымы, эш. Леонид
Ильич Брежнев баштааи ТК-
нын Политбюроузуна хей та-
лаалыг, үрө-түннелиг ажил-
чорудуулаанын бүгү совет ки-
жиринин чалгыс эргелекчи-
лиг дегин турары бо хунер-
де оона күш-биле илгерилет-
тинип турар.

Партияда съезд мурнуун
отчет-сонгудалыг кампания-
зы эгелзден. Ол оонагай, дээди
черегини харыскалагыч уе-
ли деп, эш. Л. И. Брежнев де-
мгелзден. Ол айтмышкынары
уугурулга болдурган, партия
организацияларының отчеттар-
нын болгаш сонгудаларын эр-
тиреринин соругдаларын чөвү-
лөт хуралдын киржикчилери
тодарай көргөн. Амы уеге
чедир хуралдар 500 мун ажы
партия бөлүктөрине болгаш

барык 200 мун цех органи-
зацияларына, партиянын
хей-хей эге организацияла-
рына болгашын демгелзден.
Олар чер болганда организа-
стыг, коммунистерин бекик
идекейинин байланыда эр-
тип турар. Партия кижиги-
неринин болгаш кандидатта-
рынын 95—96 хуузу хура-
ларга олуржуп турар. Партия
бөлүктөрине коммунистерин
барык 60 хуузу, а цех орга-
низацияларында — үштү ком-
мунист бүрүзү санал берген.

Отчеттар болгаш сонгудал-
ар — коммунист бүрүзүне
уугу школа, университет бол-
ган турарынын лутайында эш.
Л. И. Брежневтин көзүргөн
чүлүп ботандарынын тодарай
аргаларын чөвүлөт хура-
лалдын киржикчилери көр-
гөн. Оон-биле холбаштыр пар-
тия комитеттери ол кампания-
нын хүн бүрү болгаш билдиги
уугула башкарган турары эрге-
жок чутула лорон ооналар
демгелзден. Партиянын XXV
съездинин шийирлерин
күсседир талазы-биле партия
организацияларынын болгаш
оларнын сонгудаларын орга-
нарнын ажил-чорудуулаанын
бүгү талаалыг нук аналгелз-
ри, эртерек чылдарга чедип ал-
дынган бүгү-де аян чүдүлөр-
ни хумагалалыг көрүт. Кыш-

кындыртыгарын болгаш чет-
пестерин шүтүмүлөкчү ба-
риде көрү чутула. Партия
ажылынын политикаг, орга-
низастыг, идеология бүгү та-
ларынче чогуур кичаңгейин
салып, бүдүрүлгенин ажил-
тын болгаш ажилдын шына-
рын бектирерин, ону беп
чылын жоостур чылын
планынын үлөтүрүнүн, тузуг-
нун, транспорттун, көдөр
ажыл-агынын талаанын дээ-
лур болгаш ажил, чедикши-
ниг куусеттеринин, келип чы-
га аян белеткели ханымдары-
нын айтмышкынары кылдыр керек.

Хурал болгаш конференция
бүрүзү партия ажилыра-
лын Ленинни норма-техниктери
болгаш партияж үзүрүл-
танын принциптери керек вы-
рында канчаар болгашын ту-
ларын көрүлгөн, негелз-
лит хумагалыг болган турары
чутула. Партия чөвүлөтүн
бизжылаанын, партиянын
иштики демократиязын тог-
жуулоонун, кадрлар-биле
ажылы экижизеринин түзү-
сөдөния контролун болгаш
хумагалыг куусеттеринин
айтырларына чедип ооналар-
да компартия кичаңгейин
салга чогуур. Күчүренин бол-
гаш партиянын салмак-туру-
мун, социалисттик ажилын

камгала, карагалалыг улам
инаят бижылаанын, чүлү-
бүрү хажымышкынары кылдыр
болгаш өскөөр ажилдар че-
рунтарга уугу демгелзден күш-
тедиреринин айтырларын
чутула уугу-улаалыг. Совет-
терде, профсоюздеринде,
комсомолда, өске-аа хей-ни-
ти организацияларында ажил-
лап турар коммунистеринин
ажыл-чорудуулаанын көрү эр-
гежок чутула. Совет кижилер-
инин политикаг, күш-ажылы
ажы-чан кичаңгейленин
кылаар түзүлгөтүлгөн, ала-
нын политикаг мезгелде
бизжылы аптеп чок көр чөвү-
лөтүлгөн ханым аналгелз-
ден.

Партияж политиказын,
чер-чаринин организацияла-
рынын ажил-чорудуулаанын
хей-тай айтырларын уга-
ты болаар, талаалылаар, от-
четтар болгаш сонгудалар уе-
чиле чугаалаткынын турар.
Шүтүмүчүлөтүлгөн саналар, ба-
далар-биле ажилдын уугу
жүзүлүлгөтүлгөн талаалыг, көрү-
лөт хуралдын киржикчилери
болгаш чутула болгаш, ажил-
теректи санал ботула пакти-
кага болгаш турарын кан-
чаар болгаш алырын чугаала-
ган. Тогорай сондал-ажилы-

рал айтырларын шийир-
лери-биле холбашыг санал-
ларын ботандарына оона
кичаңгейин салга чогуур.

Массалыг информация чеп-
сектеринин чутула рольдун
чөвүлөт хуралга ооналар де-
мгелзден. Коммунистерин мур-
нунга партия комитеттеринин
отчеттары — керек кырына
аларын ажилы чоннар мур-
нунга отчеттары-хыр деп, эш.
Л. И. Брежнев айткан келген.
Ычанган паралаалыг, да-
лонун болгаш телевидениенин
органнары отчет-сонгудалыг
кампаниянын канчаар чөвү-
лөтүлгөн түзүлгөтүлгөн болгаш
ажыл-теректи билдир-биле чы-
рылган турары, партия ажил-
дын чедип алынган уугу-
жугааны билдиги турары,
четпестерин лорон илгерилет-
тирери чутула.

СЭКП ТК-нын, Чепсекти
Күчтеринин политикаг орга-
нарнын, Профсоюздар
Эвилдештеринин Бүгү-аала
Төп Чөвүлелини, ВЛКСМ
ТК-нын, паралаалыг, да-
лонун, телевидениенин хары-
салгалыг ажилдакчылары чө-
вүлөт хуралдын ажилына
киришкен.

(СЭТА).

Л. И. БРЕЖНЕВТИН М. ЯГЕЛЬСКИНИ ХҮЛЭЭП АЛГАНЫ

СЭКП ТК-нын Чингине се-
кретары, СССР-нин Дээди Со-
ветинин Президиумунун Дар-
газы Л. И. Брежнев ИКАП
ТК-нын Политбюро кежигү-
нү, ПУР-нун Министрлер Чөвү-
лелин Маргазынын ораакчы-
зы М. Ягельскийни сентябрь
11-де Кремльга хүлээп алган.

Беседа үезинде СССР-де
ПУР-нун аразында бүгү та-
лаалыг тарылалары улам
инаят бижылаанын болгаш

дегжүдериин айтырларын
чугаалашкан. Амы байдалар
да ийи таланын үлөтүлгөн
болгаш Экономикаг Луала-
жылга Чөвүлелинин шүтүмү-
нү совет-польша калы ажил-
лажылынын ажилын бүгү
чөмчөгөр-биле бектирерин
оона чутулааи демгелзетти-
ген.

Беседа тылыг, найыралыг
байлалга өрткөн.

(СЭТА).

Дужут ажаалдазынын допчулалы

ШАК БҮРҮЗҮ ҮНЕЛИГ

Тандынын тараажылары
дужут ажаалдазын өскөлдөр
эрте өгөдөш, иштинин арга-
курлавырларын, техниканы
чөп ажиллап, хову-шөлдерге
күш-ажылы багай эрес ор-
ганизастап келгенин түннө-
лөшө республикага дээр
көргүзүлгөтүлгөн турар. Сен-
тябрь 10-да алыстан мездээ
Батгаар, районга 22 мун 839
гектарнын тараазын кестир-
ген. 15 мун 926 гектарнын
бастырган болгаш 10 мун 566
тонна тарааны шакнара ур-
ган.

Дужут ажаалдазын Баа-
Хем, Бий-Хем, Тес-Хем, Кы-
зыл районнара, Тока аттыг,
«Револуциянын чалбыны»,
«Өкө», «Улуг Октябрь», «По-
дурда», «Тилеке» совхозар-
да дужут темплаг чөвүлөтү-
рар.

Ичталажок Тандынын та-
раажыларынын үлөтүлгөн-
биле ажиллап турарларын са-
ны эвеш, республикага бо чылын
дужут ажаалдазын лыка куу
темплит чөвүлөтүлгөн стати-
стиканын сан-чугаалы-
рында-аа, дужуген алган ме-
дгелзден-аа, чөвүлөтүлгөн
Бо айнын бярти декаданын
тоңчулгөтүлгөн чедир республика-
да 58 мун 150 гектар черини
тараазын кестирген, 39 мун
519 гектарнын бастырган
болгаш 29 мун 300 тонна та-
рааны ажаап алган. (Эртерек
чылын ол үезинде бүгү та-
рыла шөлүнүн 37 хуузуна
тарааны кестирген, оон 85,1
хуузу бастырган болгаш 44
мун 141 тонна тарааны
ажааган турган). Бир гектар-
дан бо чылдыг ортумак дужут
7,4 центнер.

Улуг-Хем, Чөөн-Хемчик,
Барыш-Хемчик, Бай-Тайга,
Эрзин, Овур, Тожу районна-
рын совхозтары дужут ажаа-
лазын уугу хожуулаанын-биле
чөвүлөтүлгөн турар. Бо районна-
рын партия, совет, кызээ
ажыл-агый органдары, совхоз-
тарын уугуручулары болгаш
специалистери ону беп чы-
лын шөлүтү чылынын дужу-
лун чидирит чок ажаап алы-
рыңа бүгү бар арга-курла-
вырларын чобингастарыне,
ипатчуларын дужуулаанын
биле ажаала-транспорт ком-
плекстеринин ажилын шын
организастап, уугурут башка-
рыңа, дужут дээш дем-
гелз хумагалыг-контрольду
күстелдирерине, машина-
техниканы чөп ажиллаарыне
чогуур кичаңгей салбайн ту-
рарын, чамасы уугуручу-
ларын, специалистерин
алаган ажил-хөдөөнө хажы-
мысалга чогуулаа күсү хову
ажылынын темплаг өжү-
жүм, бүдүрүлгөтүлгөн куу бо-
луп турар. Механизатор на-
дзлары өй-шалаа өрөдөн, чет-
челди алабындала аян илан-
гыл төп эонын совхозтары-
ла комбайнерлер чедипшөй
турар, оон уламзын дужут
ажаалдазын техниканы ийи
солдөгө ажиллап турарлар-
нын саны эвеш. Харын-аа
өдөри чок турар комбайнар

Республиканын картофель
шөлдеринде ажилдар өгөдөт
турар. Бо айнын 8-ке чедир
инитин-биле 80 гектардан
картофельди каскан болгаш
284 тоннаны шыгжар чө-
лөрдө урган. Бо ажилды хей
картофель тараап, илангын
специалистаан совхозтарга
шалымкин чорудары, хей
күштү олче кеоннөри негет-
тинип турар.

Дан аткан, хүн келген ту-
дун күстүн тынмын улам-на
сооп, тынмынлар сар. Оон-
биле чөвүлөтүлгөн районна-
рын партия, совет, көдээ
ажыл-агый органдары, пар-
тия, профсоюздар болгаш ком-
сомол эге организациялары,
совхозтарын уугуручулары,
специалистери болгаш бүгү
тараажылары чалгыс-аа шак
халаа эртирбей, бар-ла дужут
чидирит чок ажаап алы-
рыңа бүгү күштү салыр.
СЭКП-нин XXVI съездинин
телентиг уугуружар дээш со-
циалисттик чарышты чер бол-
ганга бектик дегенге кабар-
тыр уугурут.

ПАРТИЯ ТОЖУ РАЙКОМУНУҢ ПЛЕНУМУ

Сентябрь 11-де СЭКП Тожу
райкомунун пленуму болуп
эрткен. С. К. Орус-оолду СЭКП
райкомунин бирги секретары-
лыг болгаш бюро кежигү-
нүн хуулаалгезинден пленум
достав.

Пленум СЭКП Тожу рай-
комунун бирги секретарына
болгаш бюро кежигүнүн
мурнула СЭКП обкомунун
партияж-организастыг ажил-
дар кидиштеринин инструктору-
га ажиллап турган С. Ы. Мон-
гушту сонгаан.

СЭКП ТК-нын кежигү-
нө кандидат, СЭКП обкомунун
бирги секретары Г. Ч. Ши-
ршин пленумга киришкен.

НЕМЕЙ ХҮЛЭЭНГЕН

«УТНА 25 ЧЫЛЫ» СОВ-
ХОЗТУН ажил-ашчылары мал
чөмперин артыкшылдыг кылдыр
белеткеп алырыңа уугу
күштү салын турар. Ылангын
Ардыкан салбырын механиз-
тааган сипегин бригадазынын
кежигүнери 700 тонна сипен
белеткеп планынга немей 200
тоннаны белеткеп хуулаалгезин
алган, сентябрь эгезинге чедир
750 ажыг тоннаны сара-
аттап тургускан.

Бригада сипен кезери-биле
чөвүлөтүлгөн 267 гектарда ку-
руузын ажаап, оон 1203
тонна ноган массаны Арды-
кан сүт-бараан фермазында
силгастаан. Механизастаан бри-
гадажын кежигүнери беран-
частыг хунерде-аа шак-
уени халас эртирбей, шөл-
дерде тургускулаан сараат-
тап тургускан.

«ТЫВА ДАГ-ДУГУ» КОМ-
БИНАТТЫН энергия чегини
коллектив СЭКП-нин XXVI
съездинин күш-ажылы чө-
дикшилеринг уугуру-биле
белеткеп социалист хуулаал-
гезин алыг кызык ажиллап
турар. Ылангын электри энер-
гиязын ажиллап үндүреринин
беш чыл планын март айда-ла
куусеттерин.

Энергия чегинин коллектив
боттарынын аргаларын бол-
гаш курлавырларын санал көр-
гөш, электри энергиязын
ажылдап үндүреринин чыл
планын декабрь 1-ге чедир
күсседир, боттун хөдөөлө-
нө планга көрдүгөн 185 мун
көт-шактын орнунга 200 мун
көт-шак электри энергиязын
кампап алырын болгаш элект-
ри энергиязын ажиллап үн-
дүреринин 1981 чылдын ийи
айларда планын СЭКП-нин
эчелгелгелгезин ажил-
тыр хунерге чедир күсседир
хуулаалгезин.

Нинитинин МАЛЫНГА
четир санын чөп белеткеп
ажылдарга «Май» совхозту
уугуручулары чидешпег, ки-
ришкенер. Олар сипен белет-
кээр түшкүл эвешин (уугуру-
чуу Даш-оол Бириний) орга-
низастаан. Кызыл-Артынын
алаактарындаан эки шынарлыг
сипенин хол калдырлары-биле
кезип ителген. Шалымкин
ажылдап турар эвеш кан-
ла хүн иштинде 42 тонна сипенин
белеткен. Оларын аразында
хүн нормазын доктаамал ажыр
күсседир турарлар кайы хей.
Оларга Алдын-оол Чаптал,
Саглы Баран, Назым-оол Чап-
тал болгаш оон-даа өскөлдөр хажы-
лаарыштырып болур.

Сипен белеткелине ажиллап
турар туугуруларын эвеш
кемелде хуулаалгези боттары-
га алган, ону күсседир дээш
эрес-шудуруг ажиллап турар.

Д. АПР-САНАА.
Тожу район.
БИСТИН КОРР.

КЫШКА БЕЛЕН

Киров Балдан биле Ды-
тына Монгуш оларын на-
йыралдыг өт-бүлөзү Тожу рай-
онда «Тогорай» совхозтун
хоон калдарып агаалгезин бөз
он бир чылдын күтүрүн көрө
берген.

Даанган ажилыга эа-ха-
рыскалгалыг малчынаар ону
беш чылдын дөрткү чылында
чус хойа оонаштыр 99 ху-
рун ташкыл эвешин (уугуру-
чуу Даш-оол Бириний) орга-
низастаан.

Олар келер кышты хур-
чагай ажаар дээш нинитинин
малынга четир санын чөп
сууртун белеткеп ажиллаары
кол кичаңгейин салган. 15
тонна сипенин, 6 тонна көп-
суузын белеткеп, кыштаанда
дужуруп алган. Малчынаар
нын кыптаа келер кышка ду-
рун беле: олар мыш ду-
журтууген, үрмек септел-
еп кылып чөвүлөтүлгөн.

ДЕМНИГ

Ола-аа совхозтун Чо-
за хожуу бригадызынын
ажыл-ажы мактадыг. Мал-
чынаар демгелзден алган, си-
ген, тараа шөлдерин хан улаа
сүтгарган. Оон түннелинде дужут
база багай эрес болган.
Ам олар 148 тонна сипенин,
115 тонна көк-суузын кезип,
ажааган кыштагында чө-
дирит алган.

Бо хүннеге чедир Чо-
за бригадында 17 кыштага
кажыларын өздөш шөптар-
ларын, септелгенин бүрүн кыл-
ган, Хойжуклар М. Дугар-оол,
К. Санат-оол, Л. Базы.
Суур болгаш өскөлдөр-аа
ажыны олар мыжын аман-
гаштап белеткеп, кыштагы-
нда дужуруп алганар.
Оларын турал-холбаштары
база кышка беле.

Н. ДАМДЫН.
Өвүр район.

ХУУСААНЫ УЗАМДЫКТЫРБАС

«СЭКП-нин XXVI съезди-
нинге алдар болдурган хуула-
аа — 500 гектар тарааны
ажылары» Чалгыс-биле эр-
тек комбайнарынын шүтүл-
гөн бүккерлеринде ыңдыг би-
жик бар болду. Тос комбайн
шүтүлгөн тараа тавыча-
лап тур. Оларын кайымы-ла
ол хуулаалгезин мурал күс-
сөдир иргэ.

Бо шөлдө комбайнарын
бежи — комбайнер Биче-оол.
Алдын-оолдун эвешин, Бай-
тайты беш хонуктун соци-
алист чарыжыга 250 гектар
тараа тавычалааш тынлекин
болган ол эвешин чедипшөй-
лөшө тураскааткан. Күш-
ажылы алдар туту совхозтун
компазынын чалында кыс-
кын турар. Эвешинин Бююма
Мадыр-оол, Николай Эр-
зин болгаш өске-аа кежигү-
нери демниг, найыралыг бол-
гаш хей-агыт ажиллап тур-
ар. Ийни чери комбайнер
Виктор Гуденковтун эвешин
эвеш. Социалист чарыштын
ийги беп хонук, чаз-чааш-
кын чагаштын, четге ажил-
лаатынмаа, дең келги халас
эрткен.

Ону беп чылын шөлдү
чылдында «Саян» совхоз 8710
гектар тараа культулары
ажыар. Сентябрьнын билден
онга чедир 2100 гектар кызыл-
та, 330 гектар сүзү тавыча-
лашкан. Амымында пач-

гыс бүккер ишти хире-аа та-
раа бастырымаан. Ычанжа-
жок баштайгы саналгалар
эвешар бир гектардан орту-
маа-биле 10 центнер дужутту
ап болуп чет шынчындын че-
ле белеткатынын болур.

Совхозка бурунту хүн 4280
гектар тараа культуларынын
ажыар арткап турган. Ол
дөдөгө совхозтун 30 комбай-
нын бирээзинге-ле 143 гек-
тар кылдыр оонажыр үлү-
гүр. Ону дөрт кезер болза, оң
беп хонукта доозуп алыр, азы
сентябрынын 25-ке чедир шөлдү
дужут ажааттынар. А хер-
ек кырында ыңдыг болбас.
Бирээде, тараанын шыгын ке-
лирер, чедир бижырап төлөөдө
эвеш хей шөлдү аңгылап ке-
зери албан. Ычан ол ажилга
киришкен комбайнын үлү
ийи катан улаадыр. Ийне,
чазыг хунер база хуусааны
узамдыктырар. Уште, техника
үрелдишкиге таварышпас дээр
берге. Ичан көдөгө ажил
планында 25 хүн иштинде
(сентябрь 25-те) ажаалдазын
лодун түзүн чөлдө болдурмас.
Ол хуулаа чалгыс патал чаз-
чазга белин ийи хонук узам-
дыккан.

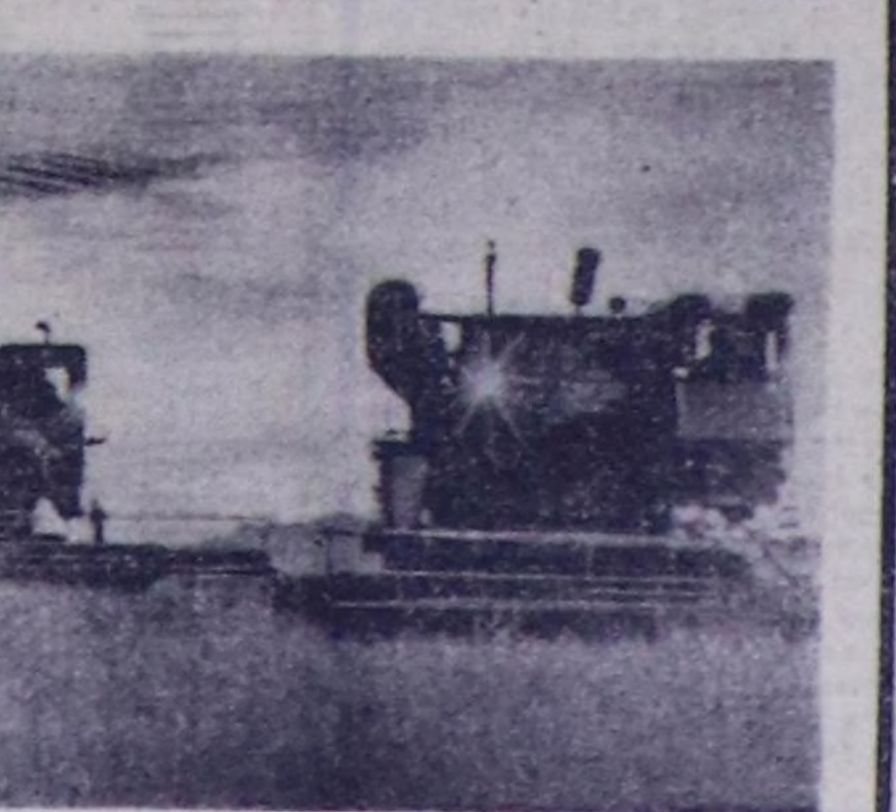
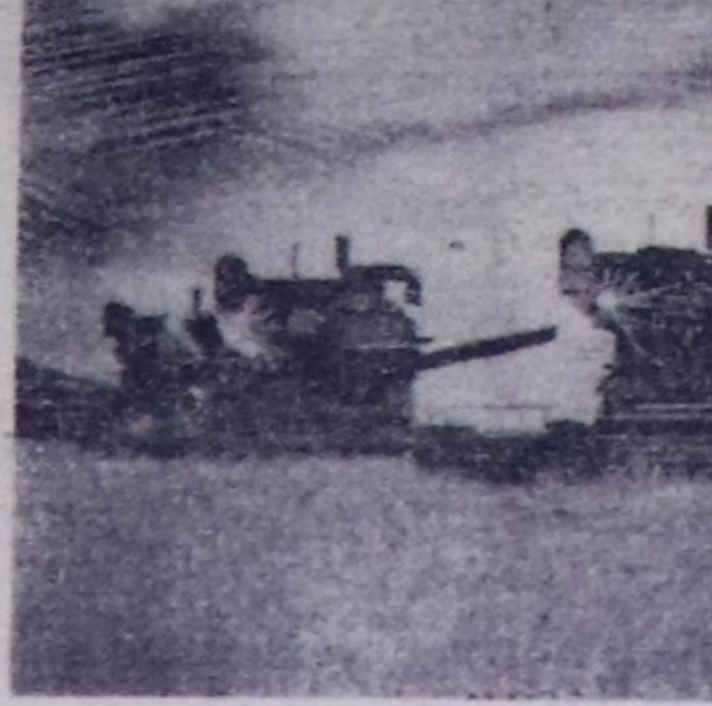
Дужут ажаарынын ажил
планын барымдалаар болза,
комбайнар бо хүннеде шүтү-
лүзү шөлче үнөр. Ол хирезин
де он дөрт комбайн ам-даа
турбушкан. Чылдагыны — та-
раанын бышпай турарында.

Шынап-ла ыңдыг чүве болза, мал чөм-
кыдыр ажааза? Суг докуп, хар чаап ту-
рар апарганда, оон бижырын чөмө маанай-
ры? Комбайнерлер бежи ажил чокка кан-
чап орамы? Азы комбайнарынын ден ке-
занын ам-даа белең эвеш ол бө?

Тараанын мурнуна кол соруга —
дужутту бүрүн ажаап алыр. Совхозтун
партоку, дирекшазы болгаш хей-ини
организациялары чогуур хөмчөгөдир алган
болгаш ал турар. Ычанжа-аа амы бай-
лаады ап көдөгө, соруганы чедип алы-
рыңа кылдыр ажиллап хей. Ычангаш хур-
гү күштү, бар аргаларын болгаш курла-
вырларын шыгө шымын тараа, түдүн са-
ван арттырбазыне мөңгүзөр херек.

К. ЧОДУ.
ЧУРУКТАРДА: мурнакы комбайнерлер
Алдын-оол Биче-оол биле Николай Бай-Ка-
ра, дүниек ажаалдаа комбайнар.

А. КОГУНАКТИН Фотолары.

ЧЫЛДЫН КУУСЕТТИНГЕ

Кызыл районкуз хөдөө-
дөр кинителенин коллектив
доозукчу чылдын планын
ооналарын чедипшөй күс-
сөдир дээш кызык ажиллап
турар. Коллектив бараан са-
рылазынын август планын
ооналарын 118,5 хуу күс-
сөдир. Тус-тус мезгилдер, бри-
гадаар эртерек айда социали-
стик хуулаалгезин бүрүн күс-
сөдир, кызык ажиллап.

Матанглар аразында кал-
быр социалист чарыштын
тү

ЭКИ КЫЛДЫР
КАНЧААР КЫЛЫРЫЛ

тиментинги белег чечмәригә
болташ чарык фабрикаларны
кылып үндүрүп шикеттик ачы-
гы үнүрү дериш-чечмәселер-
диг. Столовалар элекке проку-
туларын, ошн иштинде эл-
лаш чечмәриг хый болуру даш
ГФСЧ-ни Салыг министрств-
вога биче эчсе күжүнишкә-
нерин салын туру. Дузалат
ажы-агылар хыйн кылып
болуру араларынын тутулдула
көрсө чогуру. Оларнын бәс
эйдә дүштәк чечмәригә ас-
сортивментининге болташ ть-
марына, чарык фабрикалар-
ны кылып үндүрүпн көндү-
диринге боттут салдарын чед-
дип турур.

Г.А.Филиппов Салыг министерт-
возу биче аярс куденнишкия
нерни салын турад. Дузалал
ажыл-агыйтар хөйү кылды
болдур аргаларынын тутулаап
көрөз чогуур. Оларнын бээр
эди дүштөк чөмөрчө ас
сортиментизинге болгаш ма-
нарынга, чартык фабрика-тар-
ны кылды үндүрөрүн көвүдө-
диринге боттут салдарын чеди-
лүт турад.

ЛМН ИМН-ДЭА контролтай ах, таагааравийн турар. Оон-биле калы сохотхай хой-нхити организацизаарийн ажилы кошкка, чононур чурттал турар черчинн зайы-биле кижизамилте ажилны чогуур нел-деге тургузар атырыже олар четпес кижизей угла-дырыл турарлар. Чижэ, Сүт-Алсы суурда хержезеженн ча-пулун (даргазы Э. М. Оор-жак) апрельден бээр суурин хержэен чононур хуралды эрттирбээн. Ук нелуу маса-

ФОНТАНКАДА ТЕАТР

«БОЙДУСТУН ХАЙЫРЛАЛЫ»

Бай-Хаак суур арга-зым эдэ курмадыт черде. Картофель, погала аймаа, кат-чимистин иштарт бол-гаш олурутурга таарым-чалыт.

Бажин бургууле карто-фель болгаш погала олу-рутурга болгаш чимистин сад тарып, ажарында митак-тар кайы дөй. Мичангаш олар бут-боттарында чө-рөппөт ап, бажынын ча-ны баастан чиместин, кат-чимистин тарып олурутурга ча-гай чанчылыглар.

Күзү дүжүт бажын турда, бажынар чаны хер-им иштинде чиместин болгаш кат-чимистин ча-гай чым думчука хан, харын-даа ол бүгү өнөр бажын-балгатын ишмел, кичини эстетиктиг со-куругалын хайыктырып кээр.

Эң эки салдарыга бол-гаш чечек тарычларында хамарыштыр ий-бир-де ийлек. А. Калентева 32 сортуу тоориктер деп че-чектерин 3. Петрова кара ниди рибина, череша, вишня, малина, чыжыргана болгаш өң-базын чечек-терин тарып олурутурга турар. Черде ичаш оон-даа өскө өг-бүлдер ороорун-да малина деп катты бол-гаш яны-бүрү чечектери мыйал-ла тарып алган бол-гулар. Харын өскө-даа ад-чимистин, яны-бүрү чечектер болгаш картофель сорттарын билер иш-өөрү-нү дууза-биле ороору-на-га дөмөй тарып ап, ишеп туралар.

Ол талазы-биле харын «Бойдустун хайырталы» деп делегетин чымал-ла ороонгаштыр эртирер чачыл аптаран. Ону Бай-Хаак кодо Совет болгаш суурда херөөннөр чөвү-лел (дартыз) П. Кузнецов чымал-ла иш ороон-гаштыр турар.

Ону ороонгаштаарда каш хонук мурунда-ла ахты-чир бажынынын эрлел-леп, делегетке киржи-рилче чалдар.

Чымал апарган ийлек делегетин чымал-ла баа эртирген. Аппа суурда өг-бүлдерин барык хай кешип кичини, Кыда Совет күрескомун дартыз М. Ароновчана чимистин сад болгаш чечектер тарып олурутурга ахык-дууза-биле көрүчүлөргө тайылбырлап тургаллап, делегетин ахтыган.

Көрүчүлөр кандыг-даа кат-чимистин болгаш чечек-терин, картофельдин кай-дыг-даа сорттарын ук че-ре тарып ап болурун көрүп, магадан болгаш канчаа тарып ажалар аргаларын билер уластан ахтыр ап турганнар. Оон соонда каш эки составтыг комиссия тилекчилерин тодараткан. Коллективтер дайы-биле райпо ботго, райоуском ялган, КМК-885 үшүр чек-тер элээш шапал-мак-талды алган. Кичирекчи-лерин баа тус-тузуна шыккан. Бирин черин сад-чы болгаш чечектер тарып олурутурга бажы чире-чире Пана Васильева Вар-никова алган, эртеректи ба-даннар-биле шапалаткан. Аппа эркен иштыр иш-чир чымалды херөөр ор-тарган. Ийги черин — Е. Кондратьева биле А. Ка-лентева тус-тузуна ал-ган, эртеректи бараннар-биле шапалаткан.

«Бойдустун хайырталы» делегетини киржикчи-лерини салы чымал-ла ха-вуел орар.

К. ТУЛУШ.

ФОНТАНКАДА ТЕАТР

Ленинградта, Фонтанканы эринде театр бар, мынар кирер бизет тып алыр сөөлү чээрби чылдарда бергедон. Артык билет айттырганнар театр ажинден километр чере безин тургулар, Ленинградтын кул-тура төптөрине танымал ороонгаш келген кичи М. Горький атыг Академиктин Улуу театрга кирбей барбас. Театрны СССР-ин улуустун артык кол ре-жиссер Георгий Товстоногов чээрби беш чыл хире улурун турар.

1919 чылда, дамааты дай-ныннын үезинде, революсу Петербургда театр тургусту-ган. Хлеб, электроэнергия, одаар чүүл безин чилишпей турган берге үеде угаан-болал културалынын байлартыпче хосталган чонун чүткүл үлүт болган, найыскалдан театрларынын оалдары мыр-най кижин сомыс болур.

Максим Горький, Александр Блок, Анатолий Луначарский, сураглыг артист Мария Ан-дреева дээш орус култура-нын шилтерангай ажилдак-чылары театрын үдөшлөш-кен.

Шилтерин «Дон Карлос» деп трагедиянын эң баштай тургускадан бээр алды он чыл эрте берген. Театрны амгы чаралдарында орус классиканын, амгы совет ав-торларын болгаш дагыгык драматургтарын чээрби ажит ишмелери кирпн турар.

Академиктин улуз шил-терин ажадыштыкыныннын театры болуп турар. Кавас-шин, кичини сөткелнге чоок ук театрга кире бергеш, өө-рүкү-биле ужурашкан иш-каш болур бис. Чаа, солун

чулдерин билеп ап, артис-терин күссөлдөргө дуга-нын эш-өөр-биле үр-ле чуга-лажар бис.

Людмила Макарова, Вален-тина Коваль, Кирилл Лавров, Евгений Лебедев, Владислав

Уран чуул амыдыралы

Стрельчик, Олег Баси-лашынны шыккан ат-сураглыг мастерлер чылда ажилдап ту-ралар. Олар кайы-даа үенин шилтерин көрүчүк чедипир кылдыр бараалдап келген-нер. Ликсестин «Пикник клубу», Эпол үезини «Дилити болгаш Виноград», ортаа-кы актерин «Генрих IV», амгы үенин «Бир хуралды прото-кол» дээрн кайдыт шилер

чында чок дээр.

Лев Толстойн 150 жыл болган юбилейн таварыштар театр «Алтын төгүзү» деп шилни көрүчүк чазы-биле бараалгаткан. Ук шилни со-вет-даа, дагыгык-даа критик-тер тергин деп үнелер тур-ры таварылга эвес. Холстомер-ниц ролон ойнаа Евгений Лебедев мынчаар чугаалап турар: «Кижин биле бойду-стун чымалыс харылзалынын ду-галын Лев Толстой чус ажит чылдар бурундар-ла ханчы-биле көргөн. Кижин бойду-стун хоорупт ираан туудум, ол кижин чорун чилер деп бо-далга ол келген. Амгы үеде чогалтынны шак ийди бол-дамы озагай-биле динилал турар. XIX векте орус тара-кынын ажит-новуламын ол шилде көрүскен. Кичини эвес, харын ажит дачмичтыр ол бүгүн көрүскен Тол-стойн кайгамчык гений та-

Өөрөнчилерге болгаш би-рини таштарга херек үлүгүр барааларын салгылар бол-маган «Детский мир» болуп турар. Эпиг болгаш таарым-чалыг уелдер уруларга хер-ек барааларын барааларга, куудучуларга сөдөрүн баа-погангаштаа.

ЧУРУКТА: армарка үезинас бичи херекчелерин бол-гаш аа-иштерин соонугураа барааларын салып ап тура-ры.

А. МОНГУШУН сөз бо-лаш фотоз.

Алла БЕЛЯКОВА, ПМА-нын корреспонденти.

СПОРТ*СПОРТ*СПОРТ

ШИЛИНДЕК КОМАНДАНЫН АТАЛАДАРЫ

Спорттун каны-даа хери-ринге, нады киржи турар кижилерини салып бараал-лабайн, шилиндек коман-дына чаралдарында олоон-чаре тургузу турар бис. Оон составында кодууна шымык спортчулар, оон чакымалы-на берген мастерлар, белет-кеддер үезинде сыым чок, таланттыг кижилер кирер. Бир эвес спортту пирамида хевирлиг кылдыр көөр болу-вусса, шилиндек команда—пирамиданын теи болур. Ол команда алам-бүр маргылаа-ларга киржир аргалыг болгаш хай сангын соонугастарын, ук спорттун талаздерини ат-алдарын камгалар.

Сентябрын баштайгы не-делазында 1982 чылдыг деле-гей чемпионаттын улууге кириштер футболистерини на-ционал командалары ойнап өгөдөн. Рейкыш стадиону-га болган маргылаадын түн-нелинде совет команда 2:1 сангын тилектеги теи ал-ган. Ол чедикшиде кижин кайтар чүе чок: бистин спортчуларынын белетке-ли, сан талазы-биле удуз ил-гал чөгү харын адегит. Бо-таалазы-биле чүгү чугаала-ры дээрге, бистин ойнакчыла-рынын чамалыгы ужуражыл-га эи белеткеннел, удуз-ланыкчынын арга-хорганан эки өөрөйи көрбөс болур.

«Команда уттурга-ла, тре-нер баа уттурга-ла» деп үлөгөр-домак бар. Спортчу ат-тырыштынар даш чүгө тренерлерден эвес, спортчу-ларын боттарында баа айт-тар апар бар. Удузланык-чы кошкак турла-ла шиле үп катан сагымдар адыр чор-рукту чүгү чүгө дөмөйлөдү? Чүрүм урп ойнаарын тренер айттыр көрбөс-ле болур.

1981 чылдын оюунга ки-риштер белеткеди бистин хоккейчилерине баа чөрдүн дегдөн. Олар Финляндия-ны командалы-биле ийи удаа ой-нап, 4:1, 4:3 сангалар ут-кан. Сөөлү үеде бистин хо-кейчилерин боттарынын мергежилни көсүкү-биле бе-литкенни маана дөмөйлөдү-дөр. Ам калдыг-даа удузла-ныкчы-биле «сегиркан адыр-арга» миза бар. Ужуражыл-га буруу командалыг дилин, кан-дыг-даа үеде сүтүгөс чорукту негээр. Ичкан шилиндек командалыг хоккейчилер буруу-нун оюну баа көөр. Бистин командалыг бүгү тала-биле шилдигини ичкан көүт-ген.

Финляндияга ужуражыл-га соонда бистин хоккейчиле-рини Финляндия спортчула-ры-биле ойнаар. Гетеборг

В. ВЛАДИМИРОВ, СЭТА-нын коор.

БЕЛЕТКЕННИШААН

ПРАГА. (СЭТА). Европа-нын бирги чери даш бо чы-дын апрельде Минск хоорайга болур маргылаага, белетке-ли кылдыр СССР-ин элзаш ду-дарынын хоккейчилерини ши-линдек командалыг СССР-ни командалы-биле Парудинге-ге ужуражылга эртерген. Аппа бистин командалыг удузланыкчынын 8:3 (3:0, 2:0, 3:0) санга уткан. Ол маргы-лаа үезинде Старков — 4, Горбунов, Бажин, Харин бол-гон. Түрүн олар 1-1 сан-галары киргенер.

СССР-ин болгаш СССР-ни элзаш командалары-нын ийги ужуражылгазы дүш болган.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

СЕНТЯБРЬ 12-ДЕ
«НАВИГАТОР»: «Харылаа-чымы манайар» 9.30, 11.20, 13.10, 15.00, 16.50, 18.40 (узаткан). 21.00 шактарда.
«ПИОНЕР»: «Бир кайгам-чыктын чаш надыча» 9.30, 11.00, «Билеи чок пассажир» (13.50, 18.40, 20.30 (узаткан) шактарда.
«КАА-ХЕМ»: № 98 кино-чымы 11.00, 12.00, «Сактыг тур сен бес» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

АЖЫАЧЕ ЧАЛААГА

Республиканын парикмахер-скылар каттыжымшынын ле-ме станциясында танымалды-гы, кассирлерин, хоорайдын парикмахераларында аш-талчылары чалат тур. Аппа иштин 90-96 санга. Шан-нал ашка ай салгыла 40 хуу болгон он үшүк шалынны ба-ла бээр. Пенсонеелер даш эвес ажил хүнүт кылдыр ки-рин болур.

Тираж 17866. Чалыг № 2472.

СОЛОН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП УНЕР

Кызылдын үлүгүр бараал-лар салым 1980—1981 өрө-данын чыл элзаш муруну чарында Казымдын школа-ларында баа ол шыккан найыскалга келген бичи аалчыларга школа форма-ларын болгаш уруларга өскө-даа идик-хеп аймаан сала-рынын базарын август ай-ла үп удаа ороонгаштаа. Олар-нын сөөлүгүнде уруларга күсик болгаш шыккан пил-кептер саткан. Чүгө аңаа бе-зин 75 муң 300 ажит рубль-дик барааларын салгылаан.

ТАЙГАГА УЖУРАЖЫШКЫН

«Сөөлү шилээмин төрө-н» — Тофаларыга барып эртерген келдим. Бистин че-рин бойдузунуң каас-чаражы денди-ле, ичкангаш ону Си-бири Аппаа деп аапа-даа турарын чөвүт деп бодар ки-жи мен. Аппа Иркутск обла-ста Нижнеудинсктен чүгө самолёт-биле чедип болур. Тө-рөн черимин Устүгү Гутаре, Алыгжер болгаш Нерха дээр суурларына чедип, бодумуна намыс кыраан-даа, чаа-чаа төрүтүгөн дөргү-түрелде-рин-биле ужуражып, кожазы Тывада кичирер ажилда, чурттап чорукуну хөөрөп бердим.

Нерха суурга алаң каш хонук иштине талып, бүрпн турганчаа, чик самолёт ко-нар погала шөлдүгү, хөл-беле дөмөй-ле, шуут суг-биле шилтинган. Оон курга-лар манай болза, он шаа-даа донар апар мыйаа. Ичкан-гаш Алыгжер суур самолёт хүлөп ап турган деп динил-ган болгаш, олче чүктеринкеш бажылар деп шилтирелп ал-ган мен. Бистин чере орук деп чүе бар эес. Чүс-чүс да-мыркан кире сугтар, кайдыр-деп, кашпал халыар арызына чадаг кыпал кокарларында ий-ги не базар чер тилас силер. Оон ужурундаа оруктан ма-шина «башылар» деп чүе ту-рар эвес.

Тофаларынын тайга-сын-нарын чарыштын, аргы ала-рын херек долду талып каап, далай-даа кожа, таапар ба-зын олар мен эес бар. Оруктуу чартык кезин хирезин эрпик келген, бичи чаа динилган олура, кызын тозунаа эаки-лык шаап алдым. Шаада, бичимде, мыам эакик-биле тайга-сын шилтиге тоорту

кыжылар чачылдыг чораян кижин болган мен. Бо удаа-ла ону эстиргиме-даа, ол келбес болуу. Бир эвес чедип келген болза, дикка солун боор чүе болгаш, кичини чеди-сөө-ле мер черден дээкиндир маина-гылаар, олура дүшкеш, кезек кыйгай-даа берилээр. Чаага назар бодалым мыйаар бүт-пей барды. Турп келеш, оорум уламчылар даш бо-рунгар көрүмө, эаап чүе: эаап эрпакта, он беш-чөвүр-ле хире мер чере, даялар ары-зында, бир-ле чүе карандыг келтир турган болду. Оон то-даргай өвүр-хевир танитыг-мыс болура, мен мурундаа тавар-чаларга диней-теш, ону бур-дур деп болон ка-дым. Менде боо деп чүе бар эес. Бүрүн мурундаа со-нуурган көр-дур деп шил-тирелп алган, келетирелп аа-ка, оожуму дөмөй ол амы-лане чокуштал-ла олу мен. Бичин дөмөй чырмага үнүп келеш, аңаадай-ла бердим: муну мурундаа кожа-биле би-чын огул эааптыр алган, эаа-пал удуз мен амыс бо-ла пел чор! Кыс адыг соонда, хо-рун олураган огулуне хая көр-пир ээи бажын көдүрүп кел-ген, мен эскерин каан. Ол ийи ай дүшкеш, кичини эааптыр соңуу дачмичтыр хереп туруп келеш, менче хая кирүп алган тур. Огав баа-ла неон олаан ийи бүт ки-ринга туруп келди.

Хевиртен ол ужуражы-шкын үезинде мен көрүп дегдөвүс-дээ мен. Чүгө дээрге тофаларын аныч а-лыг-биле өскөн кижин болган, адыг-биле аныктыгы хевир-тен ужуражышкыныннын болган сөткелниг алычмын-парыны-даа дугадында чеже-деа таварылаарын аңгалар-лаа динил кижин болган мен. Олар боттарынын чугаала-ры-га дагыгык кижин болу-ла хал-дава, ону ажиндарып, ба-лылава болза, ол кажан-даа кичини халдава деп чү-галаваар чүе болгаш. «Бир эес адыг-биле хевиртен амы-гык берген болуула, шери-лерин «томааныг» деп коман-данын күссөткен шыккан, дорт турар сеп, бичин-ле шимел, хөдөлүгө, ол сене удуз шу-рап, каарым берип болуу» — деп, хоочун аныч аштарын чыгып турганын сактып кел-дим. Ол үеде кол-ла чүе адыг «чалгарык» бергемге чедип шыктыгып турары болур. Ол бүгүн бичин-ле үенин иштин-де болон каан, мен «тома-ныг» дээрн команда дугаар шыккан шимел-лаа диней тур мен ол.

Адыг-биле ийилзэн удуз-де-дир көрүп алган, амыс-ла хевиртен амыс болган мен. Та чеке хире чүе, ийи, түш хая беш-лаа минут эрп мыйаа, менде ол үе төмөс-бат-лаа кылдыр сактыгандар. Зоо-парка эес, шыргай арга-ры иштит, шимин тайгага адыг-биле мыйаар дорт ужура-жып келгире, кичини сакты-ган бичин кааа чүу-лаа кирер тураран. Кыс адыг тур-ган-лаа турар, а мен баа кы-мыш-лаа диней тур мен. Адыг огул баа-ла аааа шыккан аңаадай берген тур. Адыктыг соонда сүрпел, мага-боуун сирейштин эгелди. Ичкан-га мен аамынн шанда чуга-лаанга сактып келеш, хевир-тен алтыра каапкан, ийи хо-луму карбыштал-ла эгелди-мен. Аам «алгырагыга эес, адыг хевиртен чүе» деп чи-гаалз болгаш. Ийи чүе

кайда боор, кыс адыг каш шу-рап соонда, мээи мурун ай-чымда келди. Ол үеде мен таппаа турган иштен куст-пактанымкан, мыйаар үп хой-гускан кижин шыккан үш-бош чок алгырын тур мен. Дезин ийи боор даш короткан мен, чүгө дээрге, кижин дээрге адыг амыраар, азыгы чектеш, се-герип адыр деп динилган мен. Адыг мөкөз ийи-ле хире метр чедип чораш, баа-ла ийи баадыга хереп туруп келеш, адыг диништерин ажилып, хө-рөттен соонда, мээи ол тала-ны шурай-ла берди. Ол үеде менче келген-ле ол-дур деп болгаш, караам бешин шык-тып келген мен. Ол каш секунд иш-тинде кичини сактыгана дик-ка хой чүе кыр чоран.

«Ам-на болуу-дур, каймы-ла кээп азырар иргэ» — деп боай бир дугаарында сагыш-ла кирген. Ол арызында ка-раам ажилыптарга, ирак хевиртен амыс болган мен. Та чеке хире чүе, ийи, түш хая беш-лаа минут эрп мыйаа, менде ол үе төмөс-бат-лаа кылдыр сактыгандар. Зоо-парка эес, шыргай арга-ры иштит, шимин тайгага адыг-биле мыйаар дорт ужура-жып келгире, кичини сакты-ган бичин кааа чүу-лаа кирер тураран. Кыс адыг тур-ган-лаа турар, а мен баа кы-мыш-лаа диней тур мен. Адыг огул баа-ла аааа шыккан аңаадай берген тур. Адыктыг соонда сүрпел, мага-боуун сирейштин эгелди. Ичкан-га мен аамынн шанда чуга-лаанга сактып келеш, хевир-тен алтыра каапкан, ийи хо-луму карбыштал-ла эгелди-мен. Аам «алгырагыга эес, адыг хевиртен чүе» деп чи-гаалз болгаш. Ийи чүе

уламчылап, аэродромнуг суу-ра чедери алаан болгаш, ий-чакыш корга-корга тайгалыг ийилзэн-лаа, арастан амы-талыкыра-даа таварым болур ооруму уламчылап, бажыкын мен.

Тофаларында эне-е хоочун апарган шаг-шаала дү-жугалдыг аныч чорай тоф-аа кижин Осип Николаевич Токус-ев ол бүгүн дугайын динил-ган, мына дээр: «Адыгын сен манай турган чалагаанын оон оолдарынын бирээи сөн чы-гыгы турганын болган-дыр. Оон башка ол сөн баштай-ла көрүп кааш, дөмөйтөр. Бир эес сөн адыгын көрүп кааш-ла дөмөйт, дөмөйт болуула, ол сөн ийи-ла мыйаар чек-кеп, чангыс пыскааш, сөткел-тир адыр турган-дыр. Чангыс чө-рөгү шимел, ийи-лааш чок тур-ганын көнүгүт кин болган-дыр, ийи кылган-дыр сеп. Черле мыйаа, тайга-сын эртер кижин боолу чорур чор. Чүвенин канчал билер. Бистин чө-рөгү канчал-даа таварылга турар болгаш».

Тофалар адыгын «Эрез-анг» деп ааар. «Эрез» дээрге, бистин-биле «Эрез» дээр ол-дур. «Адыг дээрге, черин а дээрн оос-тур. Ичкангаш ону тыва дилче олурулар болза, «Эзир-ан» болур. Чамдыкта тофалар ону «Хыраалыг аны» деп-даа ааарлар. Ону олуруларга «Сүр ан» дээр ол-дур. Чүе чунлар аааны орта билди-нес, мыйаа-лаа адыг кичи-лерин негеп. Чүе бээр тава-рылга бистин чө-рөгү ховар эес болтулар турган. Ийи-лаа та-варылга ол кичини багыт-ла, келдирип болур. Боуу ко-дуу-лаа адыг таварылгага тилеттир казы билдинер. Ичкангаш тофалар аңгаларын: «Адыгын бооларда мыйа адыр чө-рөгү, а оо-боон чө-рөгү, оон бурунгаларга херек чөк» — дээр чалыг утталз, чо-гуур.

Н. БОЛХОВ, Каа-Хем район.

КАИ - НИЦ ГЫННАГЫ ИДЕПКЕЙЛИГ КИРЖИР

Сентябрь 1-ден 30-ге чедир бистин республиканың «Ки-чээлгеш-урулар» деп бу-гу-улаа рейдиз негдэн. Оон кол-ла соругуза болза авто-оруктарга ирелер транспорт озаа-ондаа таварышкын-биле профилактиктыг хевир-лерин чорудуп, орук шим-чээл-кичиринин чүмөрүнө оларын өөрөдөр болур.

Уруларын транспорт оза-ондаа таварышкын са-ныннын өзүп турарынын кол-ла чылдааган болза оларын орук шимчээл-кичиринин чү-мөрүн иш билбегенде, орук-кежер таварышкыда светофор-лун мидеэинде кире, ажилал-ш мидеэинде болуп турар. Аппа хажарыштыр каш чиж-кептен маңа кирбейн. Бо та-варылаа Каа-Хем суурга бол-ган. Колхозная кудичурунда автобус доктар чере 6 кар-ды А. Бездина турган авто-бус мурунче хевиртен үе ха-лып келген. Түннелде тран-спорт озаа-онда болган. Аор кежизинде ол амыткын-дан чарыган. Ийи чыл азы-мыс бээр бот таварылаа хоо-

рак. Бо озаа-онда Барык-Лемки районга болган. Кызыл районга болза баа, бир тран-спорт озаа-ондаа маңа хажарыштыр кижин бодай-дыр мен. Макарова дээр башкы чорон автошакы-нык чоруну көрдүсөм, ден дүрөдөдөгү, ти кар-ды. Дитиришкын бастыр-ган. Түннелде билин урук оаа-тыкын эскирган.

Транспорт хажар бажы-кар, орук шимчээл-кичиринин чүмөрүн хажар чорон кай-дыг түннелде хевир болуру үстүндө болган таварылаа-дан илден-дир.

Күс дүгүсү, «а» «редиле» чыгы дегдөн болды. Дикка хай ирелер биге класска өө-рөдөп ирелен. Орук шимчээл-кичиринин чө-рөгү ирелер олар-ла сакмизирп, «редиле» чү-мөрүн.

Автооруктарга транспорт озаа-ондаа бодуруда херек-ке чүе иди кижилер эес, школа-чылар баа илденейт кижир ирелер. Ичкангаш школы бурунгу КАИ-нын

анык инспекторларынын от-роолу тургузары чүгүдэ. Бо ийи-ле хоорайдын школа-рында келди иштитирел-тин-дир турар. Школа-ларда ол чөвүдө чорудар инспектор-лор бар-даа болза, хонук ажит-портунгай турарын айткы-ла туралар. Оларын адуукалар эааа-иштеринде таварышкын баадалар тургустуман.

Орук шимчээл-кичиринин чүмөрүн ирелер аирдир айткыны киди чегенч кылдыр көрүп канчал-даа та-варылаа Ичкангаш ол хөвдө иштитуп, ону чоруд кичи-нелге алыр чүгүдэ.

Республикада парлаттыккан «Кичээлгеш-урулар» деп рейдиз илденейт киржип, уруларын транспорт оза-ондаа таварышкын болуру-бай соругу-биле профилакти-ктыг хевирлерин күнделдир-тир.

В. КЛЯВИНА, КАИ-нын агитаци болган проталдаа талазы-биле инспектор.

Редакцияның адреси

Кызыл, Штеиник-Кравченко куудучу, бажы № 2. ТЕЛЕФОННАР: хажарышкылар секретариаты 2-23-35, секретариаты 2-24-46, дүрөгүн хажарышкы 2-31-75, култура кызматтын 2-24-54, кыда ажит-айт кызматтын 2-21-47, улуустун кызматтын 2-31-75, чыгаа кызматтын 2-41-27, информация кызматтын 2-20-60, корректорларын 2-27-41, бухгалтериянын 2-24-45, солун келбей барыга 2-32-75, телефонне доктар.

Мезгилдерин 2-24-63, редакторун ораакчыларын 2-35-24, 2-31-75, «Хызылаа болгаш совет тургузат кижилеринин» 2-37-13, проктага кызматтын 2-21-47, улуустун кызматтын 2-31-75, чыгаа кызматтын 2-41-27, 2-24-45, солун келбей барыга 2-32-75, телефонне доктар.